นิคาลัย โกเกิ้ล ปี 1834

ชีวิต และงาน ของ นิคาลัย โกเกิ้ล

ยอดบุญ เลิศฤทธิ์

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ในประวัติวรรณคดีรัสเซีย ชื่อ โกเกิ้ล (Gogol) และ พูชคิ้น (Alexandr Pushkin (1799-1837, กวีเอกของรัสเซีย) อยู่คู่กันมาโดยตลอด เนื่องจากทั้งคู่เป็นผู้วางรากฐานของแนวสัจจนิยม (Realism) ในวรรณคดีรัสเซีย

สังคมรัสเซียในสมัยนั้นเห็นว่าโกเกิ้ลเป็นความหวัง ความรุ่งโรจน์ ร่วมทั้งเป็นผู้นำสำคัญคนหนึ่งในหนทางสู่การพัฒนาในวรรณคดี จากการเข้ามาสู่วงการวรรณคดีของโกเกิ้ลนั้น เราจะเห็นได้ว่าวรรณคดีรัสเซียได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการเปิดโปงความชั่วร้ายของระบบศักดินาอย่างรุนแรง

เมื่อพูดถึงอิทธิพลของโกเกิ้ลต่อวรรณคดีในช่วงกลางของศตวรรษที่ 19 เชรูนีเชฟสกี้ (Cherneschevsky) นักวิจารณ์ตัวฉกาจคนหนึ่งของรัสเซียได้ให้สมญานามโกเกิ้ลว่า **บิดาผู้บุกเบิกยุคใหม่ของวรรณคดีรัสเซีย** โกเกิ้ลเป็นนักเขียนเรื่องของชีวิตที่แท้จริง และของประเทศชาติในทุกความหมายของคำนี้

นิคาลัย โกเกิ้ล เกิดในปี ค.ศ. 1809 ที่สาธารณรัฐอูเครน (Ukraine) ในครอบครัวที่ค่อนข้างยากจน ความรักในศิลปการแสดง และวรรณคดี ของโกเกิ้ลฝังตัวมาตั้งแต่เขายังเยาว์วัย เนื่องจากครอบครัวของเขาทุกคนชอบจัดการแสดงต่าง ๆ ที่บ้าน โดยผู้แสดงไม่ได้เป็นใครคนอื่นนอกจากสมาชิกในครอบครัว และญาติมิตรสหายนั่นเอง

โกเกิ้ล เรียนหนังสือที่โรงเรียนในนีเจนนี่ (Nizhene) ณ ที่นี้เขาได้มีส่วนร่วมในการแสดงละครประจำโรงเรียนเช่นเดียวกัน และจากบันทึกของผู้ใกล้ชิดกับเขา เราทราบว่า โกเกิ้ลนั้นมีพรสวรรค์พิเศษในการแสดงบทตลกขบขัน (Comedy)

นอกจากการแสดง โกเกิ้ลยังได้เริ่มลงมือเขียนโคลง (Ballad) ละครโศก (Tragedy) และเรื่องล้อเลียน (Satire) ต่าง ๆ ในขณะที่เรียนหนังสืออยู่

เมื่อคิดถึงอนาคตข้างหน้า โกเกิ้ลยอมรับว่าตั้งแต่ยังเด็กเขา

มีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะทำให้ชีวิตของตนเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ รวมทั้งมนุษยชาติทั้งปวง เขาเคยคิดจะยึดอาชีพเป็นนักกฎหมาย เนื่องจากในความรู้สึกของโกเกิ้ลความอยุติธรรมนั้น เป็นสิ่งที่เลวร้ายที่สุดในโลก และเป็นสิ่งที่ทำลายจิตใจเขามากที่สุด

ในปี ค.ศ. 1824 เขาได้มีจดหมายถึงมารดา ใจความว่าเขารู้สึกมีพลังอันยิ่งใหญ่เกิดขึ้นในตัวเขา และเขาต้องการใช้พลังนี้เพื่อนำความเจริญก้าวหน้า และความสุขมาสู่ประเทศชาติ และพี่น้องร่วมชาติ

ดังนั้น เราจะเห็นได้ว่าในช่วงนั้น ผลงานของโกเกิ้ล มักจะมีพระเอกที่มุ่งอุทิศตนให้แก่บ้านเมืองอย่างน่าสรรเสริญ เช่น บทกวี เรื่อง **กานส์ ดูเฮลการ์เทน** (1829) ที่โกเกิ้ลเขียนในแนวโรมานติคเรื่องนี้ เล่าเรื่องเกี่ยวกับชายหนุ่มชื่อกานส์ ผู้ใฝ่ฝันที่จะทำประโยชน์ให้แก่บ้านเมือง แต่แล้วต้องประสบความล้มเหลว เนื่องจากไม่มีกำลังใจพอที่จะแก้ปัญหาชีวิตของตนเอง รวมทั้งของบ้านเมือง

เมื่อเรื่องนี้ได้ถูกตีพิมพ์ออกมา นักวิจารณ์หลายคน รวมทั้งเซรฺนีเชฟสกี้ ได้วิพากษ์วิจารณ์ และลงความเห็นว่าโกเกิ้ลนั้นยังด้อยฝีมือมากในการประพันธ์ทั้ง ๆ ที่โครงเรื่องส่อให้เห็นเจตนาดีของเขาต่อเพื่อนมนุษย์จนในที่สุด โกเกิ้ลจำต้องทำลายงานชิ้นนี้เอง

ไม่ว่า โกเกิ้ลจะถูกติเตียนมากแค่ไหน เขาก็ยังคงมุ่งประพันธ์ต่อแต่ในครั้งนี้ เขาเริ่มเขียนเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ในรัฐอูเครน ซึ่งเขาถนัดมาก

เรื่องสั้น เรื่องแรก ๆ ที่เกี่ยวกับชีวิตในอูเครนได้ถูกตีพิมพ์ออกมาในปี ค.ศ. 1830 คือ **Basavruk** และ **Getman** ในเรื่องสั้นเหล่านี้ เราจะเห็นแนวการเขียนสองแบบซึ่งเราจะพบอีกในงานชิ้นต่อ ๆ ไปของเขา คือการเขียนในเชิงประวัติศาสตร์ และในเชิงล้อเลียนสังคม

หลังจากโกเกิ้ลได้สำเร็จการศึกษาในปี ค.ศ. 1828 เขาได้ออกเดินทางไปเมืองเซนต์ปีเตอร์สเบิร์ก (St. Petersburg) และ ณ ที่นี่เองในวันที่ 20 พ.ค. 1831 เขาได้รู้จักกับนักกวี **พูชคิ้น** ผู้ซึ่งได้ฉายานามว่าเป็น **บิดาแห่งกวีรัสเซีย**

ความใกล้ชิดสนิทสนมระหว่างพูชคิ้น และโกเกิ้ลได้ปรากฏอย่างแน่ชัดในความคิดต่าง ๆ ของโกเกิ้ลรวมทั้งในชีวิตการประพันธ์ ซึ่งในที่สุดได้ทำให้เขาตัดสินอย่างแน่วแน่ที่จะอุทิศตนเองให้แก่การเขียนการประพันธ์ตลอดชีวิต ซึ่งหมายถึงเลิกล้มความตั้งใจเดิมที่จะเป็นนักกฎหมาย

โกเกิ้ลเคยกล่าวไว้ว่า มีเพียงพูชคิ้นคนเดียวเท่านั้นที่เข้าใจตัวเขาจริง โกเกิ้ลพูดว่า *"มีหลายคนได้กล่าวถึงข้าพเจ้า วิจารณ์บทเรียนของข้าพเจ้านานาประการ แต่ไม่มีใครที่จะรู้ซึ้งถึงเนื้อแท้ของข้าพเจ้าเท่าพูชคิ้น เขาเคยพูดเกี่ยวกับข้าพเจ้าตลอดเวลาว่าไม่มีนักประพันธ์สักคน ที่จะมีพรสวรรค์นำเอาความเลวทราม*

ALEXANDER PUSHKIN

ภาพเมืองเซนต์ปีเตอร์สเบอร์กทศวรรษ 1830

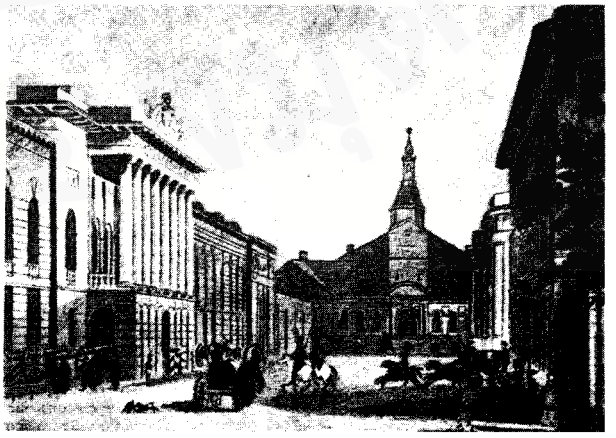

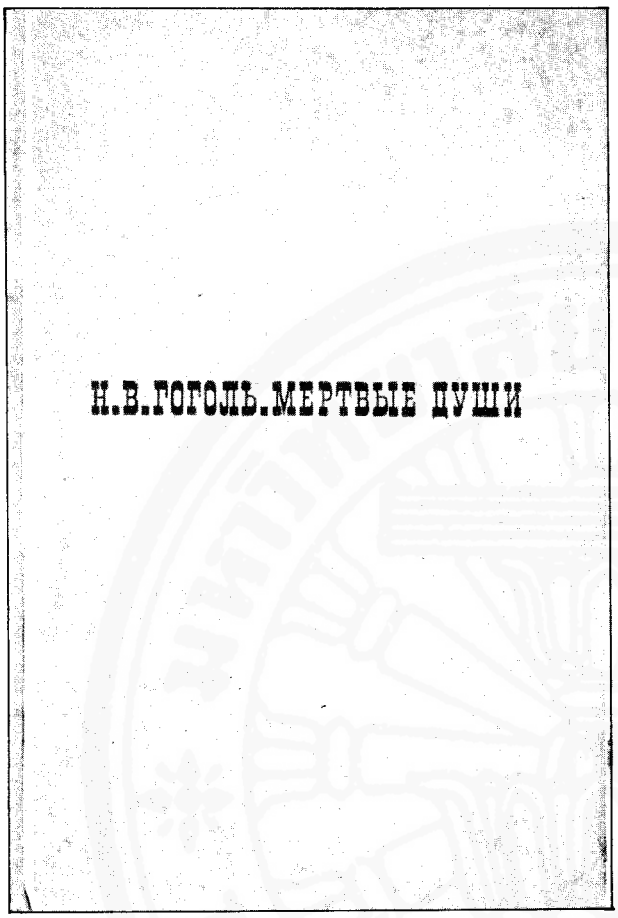

The Dead Souls (Moscow 1969)

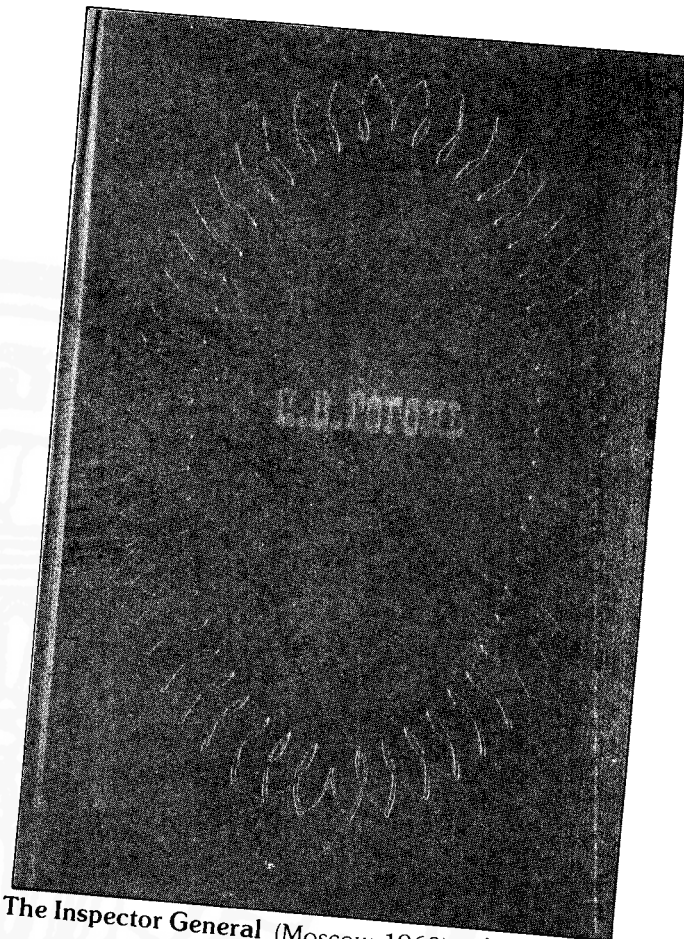

The Inspector General (Moscow 1969) ฉบับภาษารัสเซีย

เมืองเซนต์ปีเตอร์สเบอร์กทศวรรษ 1830

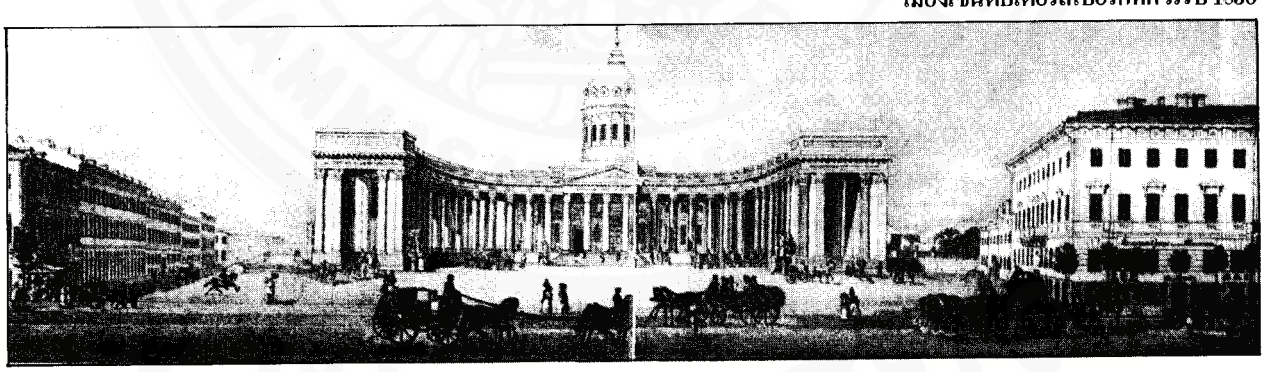

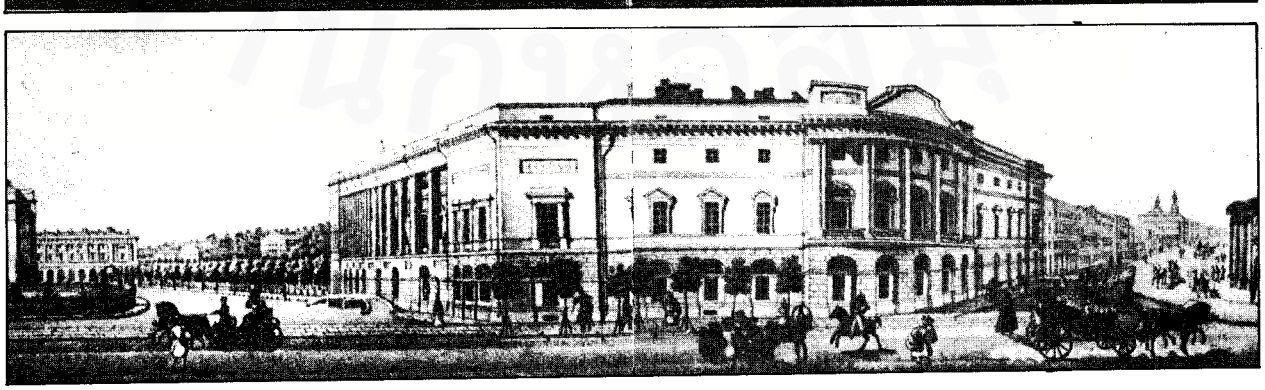

ของชีวิตมาตีแผ่ได้อย่างโกเกิ้ล พร้อมทั้งยังสามารถวาดภาพของความเลวทรามนี้ได้อย่างละเอียดละออจนทุก ๆ จุดที่น่าจะหลุดพ้นจากสายตาผู้อ่าน ไปกลับเปิดเผยออกมาอย่างเด่นชัดอย่างข้างหน้าเรา"

สำหรับโกเกิ้ล พูชคิ้นเป็นทั้งครู ทั้งเพื่อน และที่ปรึกษาสำคัญที่สุด เขายอมรับว่าเขาไม่เคยเขียนงานชิ้นไหนโดยไม่ปรึกษากับพูชคิ้น ดังนั้นเขาจึงพูดว่า *"งานดี ๆ ทุกชิ้นของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าต้องยกให้เป็นฝีมือของพูชคิ้น"* จึงไม่เป็นที่น่าแปลกใจที่เค้าโครงเรื่องของบทละครตลก เรื่อง **The Inspector General** และ **The Dead Souls** ก็เป็นฝีมือของพูชคิ้นเช่นเดียวกัน

พูชคิ้นเป็นผู้ที่นำโกเกิ้ลเข้ามาสู่วงการวรรณกรรมโดยการแนะนำให้รู้จักกับนักเขียนผู้เป็นที่นิยมหลายคนเช่น Kzylov, Vyazemsky, Zhukovsky และจิตกร Brulov และพูชคิ้นนี่เองที่แนะนำ และสนับสนุนให้โกเกิ้ลเขียนถึงชีวิตประจำวันของคนรัสเซียในแบบสัจจนิยมเชิงวิจารณ์ (Critical realism)

หนังสือรวมเรื่องสั้นที่นำความสำเร็จและชื่อเสียงมาแก่โกเกิ้ล คือ **Evenings near The village of Dikanka** ซึ่งประกอบด้วย 2 ตอน ตอนแรกออกตีพิมพ์ในเดือนกันยายน ค.ศ. 1831 ส่วนตอนที่สองในเดือนมีนาคมของปีถัดไป หนังสือเรื่องนี้เล่าเกี่ยวกับชีวิตประจำวันของชาวนาธรรมดา ๆ ความทุกข์สุขของพวกเขา ความร่าเริงแจ่มใสของหนุ่ม ๆ สาว ๆ เรารู้สึกถึงความรอบรู้และความบริสุทธิ์ทางจิตใจของเขาทั้งหลาย นอกจากนี้แล้ว ในหนังสือรวมเรื่องสั้นนี้โกเกิ้ลได้ชี้ให้เห็นว่าศัตรูที่แท้จริงของประชาชนคือความโลภ ความต้องการอยากจะเป็นเจ้าของและความกดขี่ข่มเหงของผู้มีอำนาจ

เป็นที่น่าสังเกตว่าในหนังสือชุดนี้รวมทั้งหนังสือเล่มต่อ ๆ ไป โกเกิ้ลใช้ fantasy บ่อยครั้งสำหรับสไตล์การเขียน แต่ fantasy ของเขานั้นไม่มีความลึกลับใด ๆ ทั้งสิ้น Fantasy ของโกเกิ้ลแตกต่างจาก Fantasy ของนักประพันธ์ชาวเยอรมัน เช่น E.T.A. Hoffman และ L. Tieck ผู้ซึ่งใช้ fantasy เพื่อเน้นความไม่เป็นจริงของโลก ส่วนโกเกิ้ลนั้นจะใช้เพื่อเขียนล้อเลียนเสียดสีคนบางคนเท่านั้นเอง

อีกประการหนึ่งที่น่าสนใจในสไตล์การเขียนของโกเกิ้ลคือการบรรยายถึงธรรมชาติของอูเครนซึ่งผู้อ่านจะไม่เพียงรู้สึกซาบซึ้งกับธรรมชาติอันสวยสดงดงามแต่นั้น แต่จะรู้สึกถึงความผสมผสานอย่างกลมกลืนของธรรมชาติ และความรู้สึกของตัวละคร

เราไม่ควรพลาดที่จะพูดถึงสไตล์การเขียนของโกเกิ้ลในอีกแง่หนึ่ง คือเหตุการณ์ต่าง ๆ ในแต่ละเรื่องจะดำเนินไปเรื่อย ๆ โดยการเล่าของบุคคลที่สาม ดังนั้นการเล่าจึงเป็นวิธีการบรรยายที่สำคัญในงานแต่ละชิ้นของโกเกิ้ล และโกเกิ้ลจะสวมวิญญาณของชาวบ้านธรรมดา ๆ ให้แก่ผู้เล่าโดยให้ใช้ศัพท์คำพูดที่ค่อนข้างจะพื้นบ้าน เพราะผู้เล่าต้องเป็นส่วนหนึ่งของตัวละครด้วย

ภาพกลุ่มนักเขียนชาวรัสเซีย ประกอบด้วย (จากซ้ายไปขวา) : Krylor, Pushkin, Zhukovsky, และ Gnedich ปี 1832

บ่อยครั้งที่โกเกิ้ลจะใช้ศัพท์สลาฟเพื่อให้ผู้อ่าน อ่านแล้วรู้สึกตลกพิกล และด้วยจุดประสงค์นี้ เช่นเดียวกัน โกเกิ้ลจะตั้งชื่อประหลาดซึ่งฟังดูแล้วรู้สึกพิลึกพิลั่น ให้แก่ตัวละครของเขา แต่เป็นการตลกแบบชาวบ้าน ๆ ซึ่งในบางครั้งก็แฝงความลึกซึ้งไว้ด้วย

ใน ค.ศ. 1835 หนังสือรวมเรื่องสั้นอีกเล่มหนึ่งชื่อ **Arabesgue** ได้ออกมาสู่สายตาผู้อ่าน คราวนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับชีวิตในกรุงเซนต์ปีเตอร์สเบิร์ก ซึ่งเป็นเมืองหลวงของรัสเซียในสมัยนั้น โกเกิ้ลหันมาสนใจความเป็นอยู่ของข้าราชการชั้นผู้น้อย ช่างตัดเสื้อ ศิลปินและคนกระจอก ๆ ที่ถูกเตะออกจากสังคม แทนที่เราจะเห็นคฤหาสน์อันใหญ่โตมหึมา หรือบ้านสวย ๆ หรูหราของคนรวยที่คุ้นตา สำหรับชีวิตในเมืองหลวง เรากลับเห็นบ้านที่ปรักหักพัง มืด ๆ อับ ๆ และสกปรกไม่ผิดไปกว่ารูหนู

โกเกิ้ลได้พยายามเดินตามรอยของพูชคิ้นโดยการนำชีวิตอันเศร้าโศกของข้าราชการชั้นผู้น้อยที่ถูกกดขี่ข่มเหงมาตีแผ่อย่างลึกซึ้ง แต่อย่างไรก็ตาม แม้ว่าชีวิตของผู้คนเหล่านี้จะทุเรศสิ้นดีอย่างไร เขาทั้งหลายก็มีความสวยสดงดงาม น่ารัก และน่าทรนงในจิตใจ เช่น อคาคี่วิอคาคีวิช ในเรื่อง **The Overcoat** ที่แสนจะร่าเริงเบิกบาน ดังเด็กเล็ก ๆ เมื่อได้ของเล่นใหม่ตอนในที่สุดเขาได้เสื้อโอเวอร์โค้ทที่เขาอุตส่าห์เก็บหอมรอมริบ กว่าจะได้มันมา **เสื้อคลุม (The Overcoat)** เรื่อง **The Overcoat** ได้แปลเป็นภาษาไทยโดยไชยันต์ รัชชกูล ในชื่อ **เสื้อคลุม**

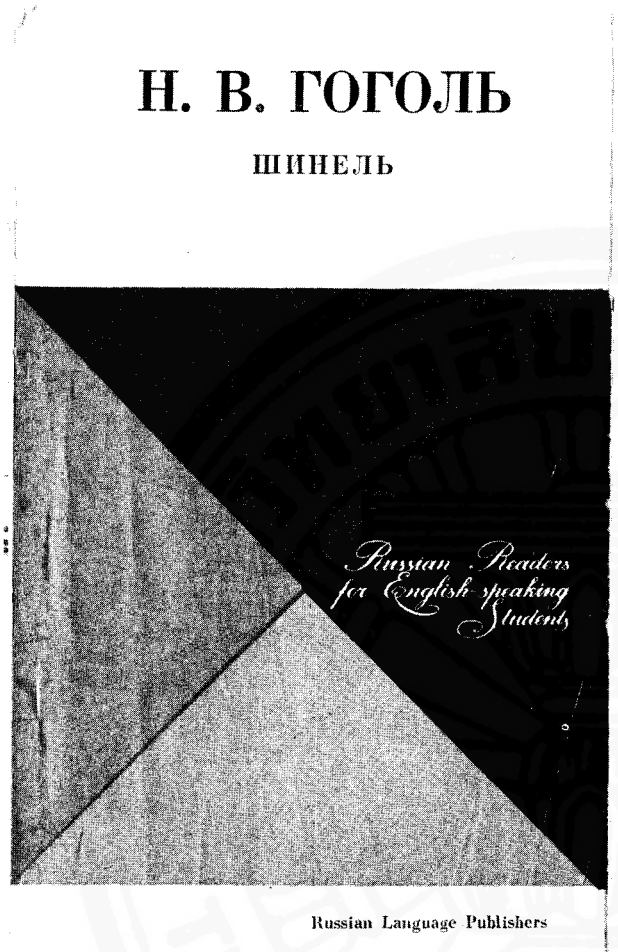

The Overcoat (Russion Longuage Publishers; Moscow 1975) ฉบับภาษารัสเซีย

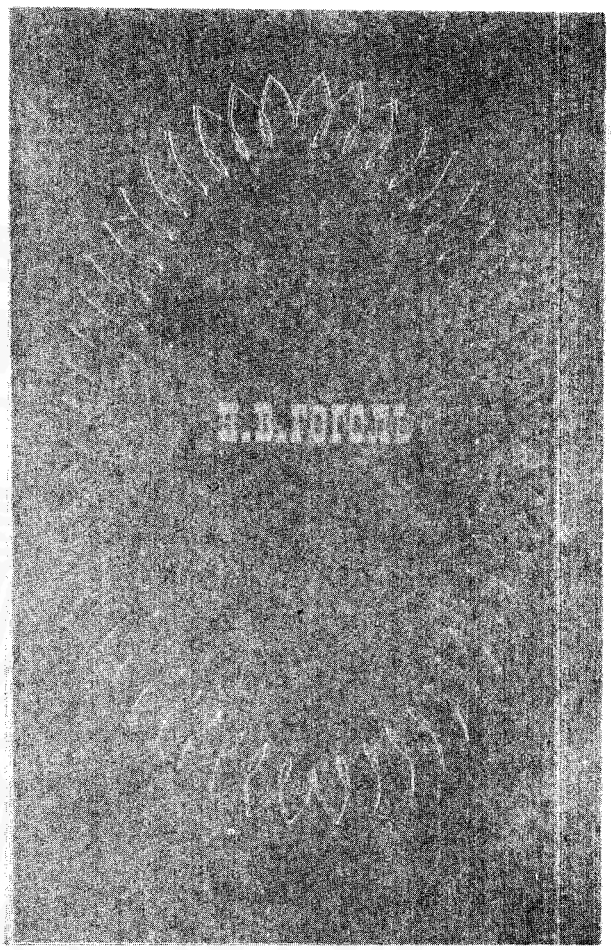

ต้นฉบับหนังสือ "Evenings in the farm near Dikanki" ในภาษารัสเซีย

The Overcoat เป็นเรื่องหนึ่งที่ถูกบรรจุอยู่ในหนังสือ **Arabesgue** พร้อม ๆ กับเรื่องสั้นอื่น เช่น **จมูก เกวียน** และ **"บันทึกของคนบ้า"** แต่ในบรรดาเรื่องสั้นเกี่ยวกับชีวิตในกรุงปีเตอร์สเบิร์ก เหล่านี้ดูเหมือนว่า **The Overcoat** เป็นเรื่องที่ได้รับความนิยมมากที่สุด

โกเกิ้ล เริ่มวางเค้าโครงเรื่องนี้ ตั้งแต่ ค.ศ. 1834 และเขียนเสร็จเอาจริง ๆ ในปี ค.ศ. 1842

เรื่องสั้นนี้ เล่าถึงชีวิตข้าราชการชั้นผู้น้อยคนหนึ่งซึ่งมีชีวิตอยู่ในสังคมที่พร้อมจะกดขี่ข่มเหง ดูถูก และเหยียดหยาม ผู้ซึ่งไร้อำนาจตลอดเวลา ข้าราชการผู้นี้ ได้อุทิศชีวิตจิตใจ แก่งานที่แสนจะน่าเบื่อคือการคัดลอกเอกสารในกรมหนึ่ง ท่ามกลางความเบื่อหน่าย และการดูถูกเหยียดหยามจากผู้อื่น เสื้อโอเวอร์โค้ทเป็นสิ่งเดียวที่สามารถชุบชีวิตให้เขาร่าเริงเบิกบานมีหน้ามีตากับคนอื่นเขาบ้าง แต่ที่ไหนได้มันกลับนำความทุกข์มาให้เขา

หลังจากได้เก็บหอมรอมริบ เป็นเวลาหนึ่งปีเต็ม ๆ เขาก็ได้เป็นเจ้าของเสื้อโอเวอร์โค้ท แต่เป็นได้เพียงวันเดียว เพราะในวันนั้นเอง เขาก็ถูกขโมยจี้เอาเสื้อโค้ทไป

เมื่อไปขอร้องให้ผู้ใหญ่ช่วยตามเสื้อโค้ทมาให้ก็ถูกด่าว่าอย่างที่ไม่เคยถูกด่าว่ามาก่อนในชีวิต และอีกไม่ช้าไม่นาน เขาก็จากโลกไป โดยไม่ได้เสื้อโค้ทกลับคืนมา

เรื่อง **The Overcoat** แตกต่างจากเรื่องสั้นอื่น ๆ ในสมัยเดียวกันตรงที่โกเกิ้ลสามารถบรรยายถึงชีวิตจิตใจของข้าราชการชั้นผู้น้อย ซึ่งเป็นเหยื่อของสังคมที่เต็มไปด้วยความอยุติธรรมได้อย่างถึงแก่น เราจะสังเกตได้ว่า ความขบขันที่ชวนให้เราหัวเราะและในบางครั้งทำให้เราพลอยคิดว่าพระเอกของเรานั้นทั้งเซ่อทั้งโง่สิ้นดี ค่อย ๆ กลายเป็นโศกนาฏกรรมในท้ายสุดของเรื่อง

ชีวิตของตัวเอกของเรื่อง **The Overcoat** คือ อคาคี้ อคาคีวิช บาสมัคคิ้น นี้เป็นชีวิตที่น่าเบื่อหน่าย ไม่มีสิ่งที่ดึงดูดความสนใจพร้อมทั้งตัว อคาคี่ อคาคีวิช เองก็เป็นคนที่ไม่มีใครในที่ทำงานแสดงความเคารพให้เลย เวลาเขาเดินผ่านแม้แต่นักการเองก็ยังไม่ชำเลืองดูราวกับว่าแมลงวันได้บินผ่านไป เมื่อหัวหน้าเสมียนนำอะไรให้เขาคัดลอกก็จะยื่นให้เขาจนติดหน้าโดยไม่มีการพูดอะไรทั้งสิ้น ส่วนอคาคี่ อคาคีวิช ก็จะรับเอาสารเหล่านั้นโดยไม่เงยหน้ามองใคร ตาเขาจ้องจับอยู่ที่งาน จนพวกเสมียนหนุ่ม ๆ พา

กันหัวเราะล้อเลียนเขา แต่เรื่องตลกขบขันเกี่ยวกับตัวเขาและว่าเขาอย่างเจ็บ ๆ แสบ ๆ แต่ท่ามกลางความหัวเราะเยาะของพวกเสมียน อคาคี่ อคาคีวิช ไม่เคยคัดลอกอะไรผิดเลยแม้แต่ตัวเดียว

เมื่อเรื่องสั้นเรื่องนี้ได้ออกมาสู่สายตาของนักอ่าน ได้มีเสียงจากนักวิจารณ์ฝ่ายตรงข้ามว่าโกเกิ้ลเขียนเรื่องนี้ไม่ใช่เพื่อจะแสดงความเห็นอกเห็นใจต่อชนชั้นผู้น้อยที่ถูกกดขี่ และเหยียดหยาม แต่เพื่อแสดงความเศร้าสลดใจที่เห็นเพื่อนมนุษย์ผู้ร่วมโลกเดียวกันมีชีวิตอย่างไร้ความหมาย

ที่จริงแล้ว หากเราจะมองในแง่ของศีลธรรมอคาคี่ อคาคีวิช ไม่เป็นคนไร้ความหมาย มนุษย์ธรรมของเขาปรากฏในความมีไมตรีจิตต่อผู้อื่น ความขยันหมั่นเพียร พร้อมทั้งในความรับผิดชอบต่องาน :

> *"คนที่มีชีวิตอยู่เพื่องานอย่าง อคาคี่ อคาคีวิช มันหายากไม่ว่าที่ไหน ในการคัดลอกเอกสารนี้เขาได้ลิ้มรสความเบิกบานใจในโลกของตัวเอง จะเห็นความสุข ปรากฏบนใบหน้า เมื่อได้เขียนอักษรตัวโปรด"* (**เสื้อคลุม**, น. 7)

ในโลกของ อคาคี่ อคาคีวิช ไม่มีอะไรนอกเหนือจากการคัดลอกเอกสาร เขาไม่เคยใส่ใจในเรื่องเสื้อผ้า อาหารการกิน สีเครื่องแบบของเขาก็แสนจะซีด และจะมีอะไรติดอยู่เป็นประจำไม่เส้นด้ายก็เศษหญ้า ยิ่งไปกว่านั้น เขาก็มีศิลปในการเดินผ่านหน้าต่างตอนที่ขยะเทลงมา ซึ่งก็เป็นเหตุผลที่ทำให้หมวกของเขามีเปลือกแตงโม หรือแตงไท และขยะอื่นติดอยู่เสมอ อคาคี่ อคาคีวิช ไม่เคยสังเกตเลยว่าใครเขาทำอะไรกันบ้างบนถนน ขณะที่เขาเดิน สิ่งเดียวที่เขาคิดถึงและเห็น คือตัวอักษรเป็นบรรทัด ๆ

เมื่อเขากลับถึงบ้าน เขาจะนั่งลงซดซุบกะหล่ำปลีอย่างรวดเร็ว กินเนื้อแกะกับหัวหอมผัดโดยไม่ใส่ใจกับรสอาหาร กินทุกอย่างที่พระผู้เป็นเจ้าได้ส่งลงมาให้เขารวมทั้งแมลงวันแล้วเขาก็จะลุกขึ้นคว้าขวดหมึก เริ่มคัดลอกเอกสารอย่างมีความสุข

ไม่ใช่ อคาคี่ อคาคีวิชผิดที่งานของเขาไม่ก้าวหน้า แต่ระบบราชการ (bureaucracy) ต่างหากที่ทำให้เขาต้องจมปลักอยู่อย่างนี้ ความใฝ่ฝันในชีวิตที่ดีของเขา จึงอยู่ในเสื้อโอเวอร์โค้ทตัวใหม่ที่กว่าเขาจะได้มาก็ต้องเลิกกินน้ำชาในตอนเย็น ไม่จุดเทียน ต้องใช้รองเท้าอย่างทะนุถนอม และเดินเบา ๆ เพื่อรักษาเนื้อรองเท้า อดอาหารเย็นเพราะเขารู้สึกอิ่มใจแล้วจากการคิดถึงเสื้อโอเวอร์โค้ท ซึ่งในอีกไม่ช้านานเขาก็จะได้เป็นเจ้าของ โกเกิ้ลได้เปรียบเทียบว่าเวลาอคาคี่ อคาคีวิชคิดถึงโอเวอร์โค้ท เขามีความสุขเหมือนกับได้แต่งงาน ดังนั้น การสูญเสียโอเวอร์โค้ทจึงกลายเป็นการสูญเสียทั้งชีวิตของเขา

โกเกิ้ลไม่ได้หัวเราะเยาะ พระเอกของเขาเลย แต่เขาต้องการให้ผู้อ่านให้ความเมตตา และเห็นอกเห็นใจ อคาคี่ อคาคีวิช ผู้เคราะห์ร้ายคนนี้ เราจะเห็นว่าความเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์จะแทรกไปแทรกมากับการเปิดโปงความเหี้ยมโหดใจแคบ และความหยาบคาย ซึ่งครอบงำชีวิตของผู้ดีอย่างแยกไม่ออก

ด้วยจุดประสงค์นี้ โกเกิ้ลจึงได้สร้างภาพของเสมียนหนุ่มผู้ซึ่งต้องผลักตัวเองออกจากเพื่อนร่วมงานที่ในตอนแรก เขาถือเป็นผู้ดีมีศีลธรรม หลังจากที่ผู้คนเหล่านี้ ได้พยายามกลั่นแกล้งอคาคี่ อคาคีวิชด้วยคำพูดเสีย ๆ หาย ๆ , :

> *".....และแม้กระทั่งช่วงที่เขา (เสมียนหนุ่ม) สำราญใจมากที่สุด เขาก็ยังเห็นร่างไหล่ห่อ หัวเถิกพึมพำอย่างน่าเวทนาว่า "ปล่อยผมอยู่เฉย ๆ เถอะ ทำไมคุณต้องทรมานผมด้วย"* (**เสื้อคลุม**, น. 6)

และในคำเหล่านี้ ราวกับว่า เขาได้ยินคำพูด "เราก็เหมือนพี่เหมือนน้องกัน" แล้วเสมียนหนุ่มผู้น่าสงสารคนนี้ก็ยกมือขึ้นมาปิดหน้า และหลายต่อหลายครั้งในชีวิตต่อมา เขารู้สึกขนลุก เมื่อเขาคิดถึงว่าทำไมมนุษย์จึงแสนจะโหดร้าย ต่ำช้า ป่าเถื่อน ถึงขนาดนี้โดยเฉพาะบุคคลที่สังคมยอมรับว่าเป็นผู้ดีมีสกุล และผู้ถือความสัตย์

"ผู้ดี" คนหนึ่งที่จะเป็นตัวอย่างแห่งผู้ดีที่เต็มไปด้วยความโหดร้าย คือ บุคคลสำคัญซึ่งเป็นตัวอย่างที่ดีของระบบราชการ เขาเป็นคนที่ยึดวินัยอย่างเคร่งครัด ทุกอย่างต้องเป็นไปตามระเบียบ ไม่ว่าใครจะเข้าพบ ด้วยเรื่องอะไรก็ตาม จะต้องส่งเรื่องไปที่สำนักก่อน แล้วถึงหัวหน้าเสมียน ต่อไปยังหัวหน้าแผนก หลังจากนั้นถึงเลขานุการ และในที่สุดจึงจะถึงบุคคลสำคัญคนนี้ ในกรณีของอคาคี่ อคาคีวิช ที่ไปขอความกรุณาให้บุคคลสำคัญเขียนจดหมายถึงหัวหน้าตำรวจเพื่อตามหาเสื้อโค้ทกลับคืนมา ก็เช่นเดียวกัน

บุคคลสำคัญคนนี้ รู้สึกภาคภูมิใจเหลือเกินเมื่อเขาทำให้อคาคี่ อคาคีวิช อกสั่น ขวัญหาย เสียจนลมเกือบใส่ ด้วยการกระแทกเท้า ขึ้นเสียง และถ้อยคำ

> *"คุณรู้ตัวไหมว่า กำลังพูดกับใคร คุณรู้หรือเปล่าว่าคุณยืนอยู่ต่อหน้าใคร เข้าใจไหมนี่ ผมถามอะไรคุณ คุณเข้าใจไหมนี่ ผมถามคุณนะ !"* (**เสื้อคลุม**, น. 42–43)

อคาคี่ อคาคีวิช เดินกลับบ้าน ด้วยความรู้สึกที่ไม่เคยได้รับการเหยียดหยามจากใครอย่างนี้มาก่อนในวันนั้น เขาก็ได้ล้มป่วยลง และอีกไม่นานก็อำลาจากโลกไป

ด้วยสไตล์ของการเล่าเรื่องจากบุคคลที่สามดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น โกเกิ้ลสามารถเล่าถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับอคาคี่ อคาคีวิช พร้อมกับบรรยายถึงชีวิตประจำวันขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ของชาวรัสเซีย ในสมัยนั้นได้อย่างละเอียดละออชัดเจน นอกจากนี้ยังช่วยให้การเล่ามีลักษณะล้อเลียนได้อย่างสมบูรณ์แบบ

ในเรื่อง **The Overcoat** โกเกิ้ลได้พยายามเปิดโปงความ

Vissarion Belinsky (1811-1842)

ALEXANDER TURGENEV

จริงที่มีอยู่ในระบบราชการรัสเซีย ซึ่งได้แต่กดขี่ข่มเหง ข้าราชการชั้นผู้น้อยเสียจนไม่สามารถอ้าปากเรียกร้องในสิทธิที่ตนพึงมี ดังนั้นจึงไม่น่าเป็นที่สงสัยว่าทำไม ยิลินสกี้ (Belinsky) นักวิจารณ์ผู้ยิ่งใหญ่อีกคนหนึ่งของรัสเซีย ได้กล่าวไว้ว่า **โกเกิ้ลเป็นตัวแทนของแนวสัจจนิยมที่แท้จริงในศิลปรัสเซีย** ซึ่งไม่สนับสนุนให้แต่งเรื่องชีวิตเพื่อหลอกลวงผู้อ่านหรือวาดรูปชีวิตที่ดีเลิศแต่จะเล่าถึงชีวิตอันที่เป็นจริง **บั้นปลายชีวิต** อีกไม่กี่ปีต่อมา เรื่อง **The Overcoat** ได้ส่งอิทธิพลต่อนักเขียนผู้มีชื่อเสียงชาวรัสเซียอีกหลายคน เช่น ดัสตาเยฟสกี้ (Dostoyevsky) ในเรื่อง **The Poor People** และทูรเกเนฟ (Turgenev) ในเรื่อง **The Dairy of a Hunter**

นอกจากเรื่อง **The Overcoat** ที่นำชื่อเสียงมาให้โกเกิ้ลยังมีละครตลกเรื่อง **The Inspector General** และ **The Dead Souls.**

The Inspector General เป็นบทละครตลกที่โกเกิ้ลได้เขียนจดหมายไปขอให้พูชคิ้นแต่งเค้าโครงเรื่องให้ ในปี ค.ศ. 1835 และในอีกสองเดือนถัดมาคนรัสเซียก็ได้ชื่นชมกับผลงานระดับยอดเยี่ยมชิ้นนี้ของโกเกิ้ล จุดประสงค์สำคัญ ในการเขียนเรื่องนี้คือรวบรวมสิ่งเลวร้ายทั้งหมดที่มีอยู่ในรัสเซียเพื่อหัวเราะเยาะเย้ยพร้อมกันในครั้งเดียว

เหตุการณ์ในเรื่องนี้ เกิดขึ้นในเมืองที่อยู่ห่างไกลจากเมืองหลวงมาก ประมาณ 100 กว่าปีมาแล้วเล่าถึงชีวิตการทำงาน นิสัยใจคอของข้าราชการรัสเซียในสมัยพระเจ้าซาร์นิคาลัยที่ 1 (Nicolas I)

ตั้งแต่ฉากแรก ที่ผู้ว่าราชการเตือนลูกน้องถึงภัยอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับทุก ๆ คน คือจะมีผู้มาตรวจความประพฤติของข้าราชการ ผู้อ่านได้เข้าสู่บรรยากาศของการละเมิดกฎ การให้สินบนยักยอก และการเหยียดหยามการประพฤติชั่วในหน้าที่การงาน กระหายในเงินทองและตำแหน่ง ไม่รับผิดชอบในงาน และไม่เอาใจใส่ต่อประชาชน ปรากฏอย่างแจ้งชัดในหมู่ข้าราชการเหล่านี้ โกเกิ้ลบอกเราว่าสำหรับผู้คนเหล่านี้งานการ คือวิธีที่จะได้เงินทองโดยทุจริต

ในเมืองนี้ ซึ่งก็เช่นเดียวกับเมืองอื่น ๆ ทุก ๆ คนตั้งแต่ผู้ว่าราชการจนถึงข้าราชการชั้นผู้น้อย ล้วนคดโกงกันทั้งสิ้น พวกเขาไม่มีนิสัยที่จะปล่อยอะไรที่มันไหลมาสู่มือของเขาโดยไม่ฉวยมันไว้ ผู้ว่าฯ มองความประพฤติของตนในแง่ปรัชญาว่าไม่ใช่เป็นสิ่งชั่วร้ายอะไรเลยเนื่องจากไม่มีใครที่เกิดมาแล้วไม่ทำความชั่ว เพราะพระเจ้าได้สร้างทุกคนมาอย่างนี้

พระเจ้าซาร์ นิคาลัยที่ 1 ได้เสร็จไปทอดพระเนตรละครเรื่องนี้ และทรงไม่พอพระทัยเป็นอย่างยิ่ง เพราะเรื่องนี้สะท้อนถึงความเป็นจริง ในระบบราชการสมัยพระองค์ และพระองค์เองเคยตรัสไว้ว่า *"ในเรื่องนี้ คนที่ถูกกล่าวหามากสุดคือตัวข้าพเจ้าเอง"*

ดังนั้น โกเกิ้ลจึงจำต้องเดินทางออกนอกประเทศไปอิตาลี ณ ที่นี้ เขาได้เริ่มเขียนหนังสือเรื่อง **"The Dead Souls"** ในเรื่องนี้โกเกิ้ลยังคงธรรมเนียมเดิมไว้ คือเขียนในเชิงวิจารณ์ แต่ตัวละครในเรื่องนี้ เป็นเจ้าของที่ดินทั้งหลายซึ่งทั้งขี้เหนียว, โลภ ขี้เกียจ และโง่เขลา

ในบั้นปลายชีวิต โกเกิ้ลต้องทนทุกข์ทรมานกับสุขภาพของตน จนไม่สามารถทำงานได้อย่างเดิม และสภาพเช่นนี้ **"The Dead Souls"** เล่มที่สอง จึงอ่อนด้อยกว่างานอื่น ๆ ของเขา

ต้นปี ค.ศ. 1852 โกเกิ้ล เดินทางกลับมามอสโก และในวันที่ 4 มี.ค. ปีเดียวกันนี้ เขาก็ได้ถึงแก่กรรม

ตลอดชีวิตของโกเกิ้ลเขาได้แสดงตนเป็นเพื่อนร่วมทุกข์ร่วมยากกับทุกคนที่ต่อสู้เพื่อความยุติธรรม และเกียรติภูมิของความเป็นมนุษย์ ความสำคัญของเขาจึงตราตรึงอยู่จวบจนปัจจุบัน

บรรณานุกรม

The Over Coat Nikolai Gogol
Russian Lauguage Publishers
Moscow 1975

เสื้อคลุม ไชยันต์ รัชชกูล
สำนักพิมพ์ดวงกมล จำกัด 2523

The History of Russian Literatere 19th Century
Prosvishchenie Publishers.
Moscow 1973.

Russian Literature Prosvishchenic Publishers.
Moscow 1966